

JOSEF EHM

1. 8. 1909 – 8. 11. 1989

Významný český fotograf, malíř, pedagog a redaktor Josef Ehm se narodil 1. srpna 1909 v Habartově na Sokolovsku. Pocházel z velmi chudé rodiny. Dětství prožil v západních Čechách. Po vypuknutí 1. světové války se společně s maminkou přestěhoval do Poděbrad, tatínek musel narukovat do armády. V období, kdy přemýšlel o svém budoucím životě, chtěl Josef po vzoru svých kamarádů studovat na gymnáziu nebo obchodní škole. Jeho rodina měla však na výběr studia jiný názor. Josef Ehm nastoupil 1. září 1923 na volné místo učeďníka do ateliéru u Karla Podlipného v Poděbradech jako portrétní fotograf. Během Ehmova učení rozšířil Podlipný fotografickou činnost o filiálku v Sadské o bromografie (fotochemické rozmnožování obrazů na kotoučový fotografický papír z negativu). A tak mladý Ehm strávil více času v laboratořích než za aparátem. Jako učeň se začal věnovat snímkům nad rámec ateliéru, převážně záběrům přírody a krajiny. Výuční list získal 20. září 1927. Přestože materiální podmínky v Podlipného ateliéru nebyly špatné, toužil Ehm po uplatnění svých tvůrčích schopností. Jako pomocník-retušér skončil u Podlipného v září 1927.

Na počátku své samostatné profesionální tvorby prošel Josef Ehm, podobně jako řada začínajících fotografů, několika portrétními ateliéry, které vedli renomovaní odborníci. Koncem roku 1927 začínal u fotografa Strömingera na pražských Vinohradech. Setrval zde však pouze necelý rok. Do ateliéru Foto Deyl v Pardubicích na Wilsonově třídě nastoupil v roce 1929. Ani zde nepobyl příliš dlouho. Dále následuje ateliér Foto Stehlík, kde byl zaměstnán pouze 14 dní, a pak začal pracovat jako fotograf v reklamním oddělení Fotochemy. V letech 1930-1931 působí na 1. chirurgické klinice UK v Praze jako rentgenový technik. V roce 1931 Ehm nastupuje k povinnému výkonu základní vojenské služby. Po ukončení vojny v roce 1933 se podruhé vrátil do ateliéru Foto Stehlík a zůstal zde do roku 1934. V ateliéru získal všechny potřebné znalosti a zkušenosti, které jsou zapotřebí pro precizní provedení snímků. Úcta k poctivě vykonané práci ho od té doby provázela po celý další život. Nikdy však nepohrdal ani prací v temné komoře. S láskou a pečlivostí zpracovával negativy a pozitivy, které musely být naprosto dokonalé.

Ehmovy osobitě a nekonvenčně řešené snímky zaujaly ředitele Státní grafické školy, a tak na jeho žádost odchází tehdy pětadvacetiletý Ehm na tuto školu, kde působí celých 10 let jako pedagog. Právě v tomto období zájem o fotografické umění neobyčejně stoupá. Grafická škola nabízela dvouleté odborné studium zakončené výučním listem, dvouleté speciální studium a jednoletou mistrovskou školu. Ve vývoji Ehmovy osobnosti hrála činnost pedagoga velmi důležitou roli. Jako poctivý učitel cítil přímo povinnost vytvořit snímky, které by mohl ve všech bodech výuky předvést svým žákům jako vzory. Uměleckým vrcholem Ehmovy tvorby byla

bezesporu třicátá a čtyřicátá léta. V roce 1935 byl Ehm ustanoven smluvním dílovedoucím. Téhož roku vznikla slavná publikace Státní grafické školy *Fotografie vidí povrch* a v roce 1936 škola vydává publikaci *Kostel svatého Jiří na hradě Pražském*. Slavná éra fotografické speciálky Státní grafické školy ovšem netrvala příliš dlouho.

V letech 1939-1941 rediguje Ehm společně s Jaromírem Funkem časopis Fotografický obzor. Jednalo se o měsíčník přátel fotografie a oficiální orgán Svazu českých klubů fotografů amatérů. Vydáván byl od roku 1893. Úroveň, které časopis pod jejich vedením dosahoval, patřila k nejlepší za celou dobu vydávání tohoto měsíčníku. Velkou výhodou tu bylo Ehmovo osobní přátelství s Funkem a blízký vztah k Eugenu Wiškovskému, který se projevil občasnou spoluprací. Po jejich boku se Ehm svojí tvorbou zařadil mezi přední tvůrce meziválečné avantgardy. Ačkoliv Ehm vedl časopis v době nacistické okupace Československa, publikoval v každém čísle díla českých autorů, vyzdvihoval tvůrčí potenciál našeho národa a bohatou historickou tradici. Uveřejněny byly pouze hodnotné záběry jako příklad a směr tvorby pro čtenáře. Časopis vycházel nepřetržitě do roku 1944, kdy bylo vydávání okupačními úřady zastaveno.

V roce 1943 se Ehm účastnil jako autor několika snímků na vydání portfolia *Moderní česká fotografie*. Ve válečných letech 1944-1945 přechází Ehm společně s Funkem do výrobního družstva Dorka a do Filmových laboratoří Barrandov. Nedlouho potom, 22. března 1945, Funke za dramatických okolností náhle umírá. Po skončení války působil profesor Ehm opět na Státní grafické škole, ale v roce 1946 ze školy odchází. Na grafickou školu se vrátil až v roce 1960 a setrval tam do konce roku 1967. Krátkou dobu zároveň vyučoval i na FAMU, kde však nebyl jako osobnost pochopen, a tak svou pedagogickou činnost ukončil na obou školách ve stejném roce.

Začátkem 50. let působil Ehm asi rok a půl ve Státním ústavu fotoměřičském (později Státní ústav památkové péče) v Karmelitské ulici v Praze. Na přání Dr. Emy Charvátové, tehdejší ředitelky ústavu, začal učit zaměstnance jak se dívat na architekturu a čekat na světlo, aby byly zachovány památkářské nároky. Chtěl, aby architektonické směrnice a normy byly nejen dodržené, ale zároveň i výtvarně zobrazené. Důležitá byla také Ehmova spolupráce na vydávání různých komerčně zaměřených publikací, jako byla například kniha *Prahou včerejška i dneška* (1958).

V roce 1969 dosáhl Ehm zatím největšího ocenění své tvorby – byl pověřen funkcí předsedy čs. komitétu FIAP (Mezinárodní federace fotografického umění). V roce 1970 dostává čestný titul HonEFIAP a účastní se mnoha dalších výstav v Evropě a zámoří, například na univerzitě v Mexiku. Počátkem 80. let pracoval Ehm na svém archivu a v roce 1981 věnoval velkou část snímků a negativů Uměleckoprůmyslovému muzeu, Muzeu hlavního města Prahy a

dalším institucím. Poslední výstava za jeho života se uskutečnila v roce 1984 ve výstavní síni Československého spisovatele v Praze k příležitosti umělcových 75. narozenin. Přípravě této výstavy věnoval Ehm hodně svého času, přikládal jí velkou důležitost a sám ji také z velké části financoval.

Ženatý byl Ehm celkem dvakrát. Po smrti své první ženy se začátkem 50. let znovu oženil, druhá žena ho přežila o pět let. Obě manželství byla bezdětná. Josef Ehm umírá v předvečer sametové revoluce 8. listopadu 1989 na cévní příhodu. O rok později byla uspořádána v Galerii J. Baruch v Chicagu posmrtná výstava z tvorby Josefa Ehma. Při výběru a úpravě materiálu spolupracovala také paní Ehmová.

Jaký tedy byl Josef Ehm? Podle hodnocení jeho bývalých žáků pochopíme, že každý ho viděl po svém. Všichni se ale shodují na tom, že to byl vynikající pedagog, který dokázal hodně naučit. Byl také známý vysokou náročností vůči žákům. Podle slov lidí, kteří Ehma dobře znali, byl tento fotograf velice rozporuplnou bytostí, typicky uměleckého rázu. V rámci tvůrčího zaujetí dokázal velice tvrdě jít za svou představou. Ve svém oboru měl hodně přátel, kteří ho uznávali jako špičkového fotografa.

Ehm byl ve své volné tvorbě nepřehlédnutelným představitelem proudu vycházejícího z nové věčnosti. Byl vyznavačem umělého nebo smíšeného světla, přesto vytvořil několik portrétů v přirozeném osvětlení. V jeho díle se propojoval smysl pro čistotu fotografie s dokonalostí řemesla. Od 30. do 60. let vytvářel soubor aktů, portrétů, přírodních a městských krajin a originálních námětů. Mezi známé patří například portrét pražského arcibiskupa Josefa Berana, prezidenta Edvarda Beneše, rodiny Klementa Gottwalda. Ehm s velkým zájmem srovnával portréty malířské, historické i současné. K mnoha z nich se v pozdější době také vracel. V roce 1956 pořídil řadu portrétů pro kolektivní publikaci *Pražské ateliéry*. Moravská galerie získala od Ehma (z velké části darem) soubor dvaadvaceti dobových autorských zvětšenin, většinou podepsaných portrétovanými osobnostmi. Mezi nimi jsou například malíři V. Sedláček, J. Zrzavý, M. Švabinský, K. Svolinský, O. Nejedlý, sochař J. Lauda, fotograf J. Sudek, historik umění V. V. Štech. Většinou jsou to ale takzvané oficiální portréty, některé z nich jsou veřejnosti skoro neznámé.

Ehm zasvětil téměř celý život fotografii výtvarného díla. Uměl respektovat objekt, který fotografoval, ať už to byla architektura, interiér nebo plastika. Vždy se snažil o vyjádření monumentálního obrazu. Měl smysl pro světlo a stín, plastický tvar a se svou špičkovou řemeslnou zručností dokázal zachytit díla slavných sochařů: F. M. Brokoffa, J. V. Myslbeka a dalších. Ehma přitahovaly nejen plastiky začleněné do architektury či zámeckých parků, ale vyhledával také plastiky ve volné přírodě. Mezi nejoblíbenější patřily pískovcové skalní sochy Václava Levého u Liběchova. Kromě plastik slavných sochařů objevoval kouzlo a nostalgii také

v opuštěných anonymních sochách a náhrobcích.

Vladimír Havelka, který u Ehma studoval v letech 1960-1962, o Ehmovi řekl: *„Ehm byl mistr světla a kompozice. Vychutnával si i ta místa, kde nebylo světlo. Pomocí zrcadel jsme odráželi sluneční paprsky a prosvětlovali tak místa, která chtěl Ehm vyfotit. Ehm byl dokonalý řemeslník, který věděl co chce. Byl vyhraněný na architekturu a staré umění. Dokázal vidět kompozici a hlavně odhadnout světlo. Nejdříve si prohlédl fotografovaný objekt, např. kostel a určil si nejlepší záběr. Řekl si: ‚V tolik a tolik sem přijde sluníčko, které mi nasvítí támhleto římsu, portálek, udělá světlýlko v ornamentu atd., takže budu mít čas např. 5 minut fotografovat.‘ A během té doby čekal ještě na správné mráčky na obloze, které by vhodně doplnily kompozici.“*